

C-214

Green Deal Weidevarkens: naar een verantwoorde natuurinclusieve varkenshouderij

Partijen

1. De Staatssecretaris van Economische Zaken, de heer M.H.P. van Dam, handelend in zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, hierna te noemen: EZ;
2. De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, mevrouw S.A.M. Dijkma, handelend in haar hoedanigheid van bestuursorgaan, hierna te noemen: IenM;

EZ en IenM hierna samen te noemen: Rijksoverheid;

3. De vennootschap onder firma, Den Elshorst, te dezen vertegenwoordigd door de heer B.A.J. Bruurs en mevrouw T.C.M. Bruurs-Moonen, vennoten, hierna te noemen: Den Elshorst;
4. Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie, te dezen vertegenwoordigd door de heer J.A.M. Huijbers, hierna te noemen: ZLTO;
5. Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant, namens deze: mevrouw M.J.G. Spierings, Gedeputeerde Agrarische ontwikkeling, Energie en Bestuur, hierna te noemen: Provincie Noord-Brabant;
6. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hilvarenbeek, namens deze: de heer J. van Doormaal, hierna te noemen: Gemeente Hilvarenbeek
7. HAS Hogeschool, te dezen vertegenwoordigd door de heer E. Dijkman, directeur van de opleidingen Dier en Veehouderij en Management van de Leefomgeving, hierna te noemen: HAS

Partijen 1 t/m 7 hierna samen te noemen: Partijen.

Algemene overwegingen

1. Om onze welvaart ook voor toekomstige generaties te behouden is het nodig om het concurrentievermogen van onze economie te versterken en tegelijkertijd de belasting van het milieu en de afhankelijkheid van fossiele energie en schaarse grondstoffen te verminderen.
2. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn essentieel om deze omslag naar groene groei mogelijk te maken. Bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties nemen volop concrete initiatieven voor vergroening van economie en samenleving. Met de Green Deal Aanpak wil het kabinet deze dynamiek in de samenleving op groene groei optimaal benutten.
3. Green Deals bieden bedrijven, burgers en organisaties een laagdrempelige mogelijkheid om samen met de overheid te werken aan groene groei. Initiatieven uit de samenleving staan daarbij aan de basis. Daar waar deze tegen belemmeringen aanlopen die volgens initiatiefnemers kunnen worden aangepakt op rijksniveau, wil het kabinet zich inzetten deze weg te nemen of op te lossen om zo deze initiatieven te faciliteren en te versnellen. In een Green Deal leggen partijen hierover concrete afspraken schriftelijk vast.
4. De resultaten van een Green Deal kunnen gebruikt worden bij andere, vergelijkbare projecten, waardoor er navolging kan plaatsvinden en de reikwijdte van een Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de Rijksoverheid tegenover staat.

Specifieke overwegingen Green Deal Weidevarkens: naar een verantwoorde natuurinclusieve varkenshouderij

1. De Green Deal Weidevarkens: naar een verantwoorde natuurinclusieve varkenshouderij, is een initiatief van Den Elshorst. Den Elshorst, een varkensbedrijf waarbij varkens op een zo natuurlijk mogelijke manier buiten worden gehouden, wil een bedrijfsvoeringsmodel ontwikkelen waarbij zijn varkens kunnen worden gehouden op een terrein dat niet direct grenst aan zijn perceel en waarbij varkens buiten lopen.
2. Natuurinclusieve varkenshouderij houdt in dat varkens in hun natuurlijke habitat worden gehouden en daarbij ook ingezet worden voor het beheer van gronden van diverse terreineigenaren, zoals natuur- en landschapsbeheerders, boeren en landgoedeigenaren. Natuurinclusieve varkenshouderij moet resulteren in meerwaarde voor het beheer van natuur- en agrarische gronden, meerwaarde voor de dieren, meerwaarde voor de varkenshouder, de leefomgeving en de consument. Het vlees van deze varkens wordt onderscheidend in de markt gezet.
3. Den Elshorst constateert dat er maatschappelijk draagvlak is voor deze vorm van varkenshouderij. Dat is te zien aan de diverse initiatieven aan buitenloopvarkens, al dan niet biologisch, aan nieuwe marktconcepten die worden ontwikkeld en aan de wens van de consument.
4. Met deze Green Deal willen Partijen onderzoeken of en hoe natuurinclusieve varkenshouderij op een verantwoorde manier in Nederland mogelijk kan worden gemaakt.
5. Natuurinclusieve varkenshouderij wordt als systeem zodanig ontwikkeld dat invulling wordt gegeven aan relevante maatschappelijke waarden en doelstellingen zoals dierenwelzijn, diergezondheid, behoud en herstel van natuur, milieu en volksgezondheid.
6. Het natuurinclusieve varkenshouderijsysteem moet daarnaast ook leiden tot een businessmodel dat, gelet op de benodigde investeringen, renderend en opschaalbaar is door optimalisering van het terreinbeheer, de gezondheid en groei van de varkens en de inkomsten uit verkoop van het vlees.
7. Natuurinclusieve varkenshouderij sluit aan bij het beleid van de Rijksoverheid dat zich richt op de ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw, verduurzaming van de varkenshouderij, verbetering van dierenwelzijn, het waarborgen en vergroten van de biodiversiteit, nieuwe marktconcepten en verschuiving van productie op kwantiteit naar kwaliteit.
8. Eén van de belangrijkste aandachtspunten bij natuurinclusieve varkenshouderij is diergezondheid. De wet- en regelgeving op het gebied van diergezondheid die voor de gangbare varkenshouderij van toepassing is, is ook van toepassing op natuurinclusieve varkenshouderij. Indien een natuurinclusieve varkenshouder een recreantenstatus (RE-status) heeft, gelden er enkele uitzonderingen die beschreven staan in de wet- en regelgeving.
9. Veterinaire risico's naar de omgeving moeten worden beheerst. De mogelijke insleep en verspreiding van dierziekten, bijvoorbeeld via contact met wilde zwijnen, zal moeten worden voorkomen. Partijen zijn zich er van bewust dat bij varkenshouders die hun varkens niet buiten laten lopen met name de zorg over contacten tussen wilde zwijnen en weidevarkens groot is.
10. Ter voorbereiding van deze Green Deal zijn door Partijen mogelijke knel- en aandachtspunten in beeld gebracht. Op dit moment is een natuurinclusief varkenshouderijsysteem volgens de huidige wet- en regelgeving niet mogelijk. Er is een belemmering in de uitvoering ervan, omdat het vervoermiddel waarmee varkens zijn vervoerd op de plaats van lossing gereinigd en ontsmet moet worden alvorens het vervoermiddel weer de openbare weg opgaat. Dit is echter op losliggende percelen niet altijd mogelijk.
11. Daarnaast is een aantal belemmeringen in regelgeving op het gebied van identificatie en registratie van dieren, natuurbescherming en ruimtelijke ordening in kaart gebracht. Die laatste twee zullen op provinciaal en gemeentelijk niveau moeten worden geadresseerd.

12. Partijen beogen met deze Green Deal niet alleen natuurinclusieve varkenshouderij mogelijk te maken voor het initiatief van Den Elshorst maar in het algemeen te onderzoeken of en hoe natuurinclusieve varkenshouderij op een verantwoorde en veilige manier gerealiseerd kan worden, zodat er ook voor andere ondernemers met vergelijkbare initiatieven voor natuurinclusieve varkenshouderij helderheid is over de randvoorwaarden waarbinnen verantwoorde en veilige natuurinclusieve varkenshouderij mogelijk is.
13. Partijen nemen deel vanuit verschillende rollen die ze hebben in relatie tot natuurinclusieve varkenshouderij: Den Elshorst als initiatiefnemer van de Green Deal, EZ en I&M vanwege wet- en regelgeving van overheidswege, ZLTO als belangenorganisatie van varkenshouders, Provincie Noord-Brabant vanwege de regelgeving en het beleid op het gebied van natuurbescherming, de Gemeente Hilvarenbeek vanwege de regelgeving op het gebied van ruimtelijke ordening en HAS vanwege het benodigde onderzoek dat in het kader van de Green Deal zal worden uitgevoerd.

Komen het volgende overeen:

1. Definitie, doel en werkwijze

Artikel 1. Definitie natuurinclusieve varkenshouderij

Partijen verstaan onder een natuurinclusieve varkenshouderij dat varkens in hun natuurlijke habitat worden ingezet voor het beheer van natuur- en landbouwgronden van diverse terreineigenaren, zoals natuur- en landschapsbeheerders, boeren en landgoedeigenaren, waarbij de varkens buiten lopen.

Artikel 2. Doel

Het doel van deze Green Deal is om te verkennen of en onder welke voorwaarden een verantwoorde natuurinclusieve varkenshouderij in Nederland mogelijk is. Daartoe werken Partijen samen en brengen de mogelijkheden en knelpunten in kaart. Bij een positieve uitkomst van de verkenning zullen Partijen zich inzetten om natuurinclusieve varkenshouderij in Nederland daadwerkelijk te realiseren.

Artikel 3. Werkwijze

1. Partijen maken een plan van aanpak waarin concreet komt te staan wie wat gaat doen en wanneer. Dit plan zal worden opgesteld onder leiding van Den Elshorst.
2. Partijen zoeken gedurende de looptijd van de Green Deal actief naar oplossingen voor eventuele nieuwe knelpunten die zich voordoen, en die gerelateerd zijn aan het ontwikkelen van natuurinclusieve varkenshouderij.
3. Partijen organiseren een bijeenkomst over natuurinclusieve varkenshouderij voor geïnteresseerde andere relevante bedrijven en organisaties wanneer er voldoende concrete informatie te delen valt.

2. Inzet en acties

Artikel 4. Inzet en acties Den Elshorst

Den Elshorst:

- ontwikkelt een verantwoord houderijsysteem voor natuurinclusieve varkenshouderij, dat voor meerdere bedrijven toepasbaar is. Hiertoe betreft zij de zogenaamde pilotgroep van natuurinclusieve varkenshouders. Deze bestaat uit de bedrijven De Varkenshoederij, LIVAR, Herenboeren en Buitengewone Varkens-Vair;

- stelt, afhankelijk van de uitkomst van het advies van de deskundigengroep dierziekten (zie artikel 5), zich beschikbaar als testlocatie voor het verder ontwikkelen van een natuurinclusieve varkenshouderij, waarbij de verschillende onderdelen van de houderij die ontwikkeld moeten worden, getest worden in de praktijk. Daarbij gaat het onder andere om huisvesting, voeren, diergezondheid, transport, circulair beheer, grondgebondenheid en mesthuishouding en optimalisering van het businessmodel;
- verkent hoe eventuele risico's op insleep van dierziekten als gevolg van natuurinclusieve varkenshouderij voorkomen kunnen worden en neemt daartoe maatregelen;
- maakt afspraken met wildbeheereenheden (WBE's) en grondeigenaren over de lokale aanpak voor het afschot van wilde zwijnen wanneer dit noodzakelijk is voor het bedrijf;
- zorgt ervoor dat alle varkens op het bedrijf in een stal kunnen worden gehouden of op een andere plaats worden ondergebracht waar zij van wilde zwijnen gescheiden worden bij dreigende aangifteplichtige dierziekten;
- zorgt voor draagvlak voor natuurinclusieve landbouw bij andere varkenshouders in eigen omgeving, o.a. door met ze in gesprek te gaan en inzicht te geven in de manier waarop de varkens worden gehouden.

Artikel 5. Inzet en acties EZ

EZ:

- verzoekt de deskundigengroep dierziekten om een aanvulling van hun advies van 2014 met betrekking tot de wilde zwijnen. Daarbij wordt gevraagd naar:
  - a. een risico-inschatting op insleep van een aantal specifieke aangifteplichtige dierziekten (inclusief een aantal zoönosen) in geval van natuurinclusieve varkenshouderij;
  - b. een risico-inschatting indien vervoersmiddelen niet direct kunnen worden gereinigd en ontsmet na lossing van natuurinclusief te houden varkens op percelen waar geen reiniging- en ontsmettingsgelegenheid is;
  - c. onder welke voorwaarden Den Elshorst een testlocatie kan zijn voor het onderzoek dat nodig is om bepaalde acties en oplossingen voortvloeiend uit deze Green Deal in de praktijk te testen;
- zal op grond van de uitkomsten van het onderzoek door de deskundigengroep dierziekten bezien of Den Elshorst als testlocatie kan worden ingezet en onder welke voorwaarden;
- zal op grond van de uitkomsten van het onderzoek door de deskundigengroep dierziekten en de praktijktest van het initiatief Den Elshorst bezien of natuurinclusieve varkenshouderij in Nederland mogelijk gemaakt kan worden en welke voorwaarden daaraan verbonden worden;
- spant zich in om op basis van positieve uitkomsten van het onderzoek door de deskundigengroep dierziekten en de praktijktest van het initiatief Den Elshorst om waar nodig de relevante wet- en regelgeving, bijvoorbeeld de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's, en het relevante beleid aan te passen om natuurinclusieve varkenshouderij mogelijk te maken;
- verkent of er zich bij natuurinclusieve varkenshouderij problemen zouden kunnen voordoen rond verplichtingen in het kader van de Meststoffenwet en zoekt actief naar oplossingen hiervoor. Daartoe zal EZ de Commissie Deskundigen Meststoffenwet om advies vragen over gebruiksnormen en dierrechten in het geval van weidende varkens, omdat er momenteel geen specifieke bepalingen voor het houden van weidevarkens bestaan. Afhankelijk van de uitkomst van het advies zal worden bezien of verdere acties genomen moeten worden.

Artikel 6. Inzet en acties Provincie Noord-Brabant

De Provincie Noord-Brabant:

- spant zich in om een provinciale verordening op te stellen waarin het weiden van vee vrijgesteld wordt van vergunningplicht van de Natuurbeschermingswet;
- spant zich in het afgesproken nulstandbeleid voor wilde zwijnen te handhaven;
- faciliteert bij het opstellen van beheerplannen indien er sprake is van permanente huisvesting van wilde zwijnen in natuurgebieden in de gemeente Hilvarenbeek. Diverse belanghebbenden zitten hierbij aan tafel. Zowel provincie Noord-Brabant als de (lokale) ZLTO zien erop toe dat Den Elshorst dit overleg kan bijwonen, zodat informatie gedeeld wordt en eventueel te treffen maatregelen afgesproken kunnen worden.

Artikel 7. Inzet en acties gemeente Hilvarenbeek

De gemeente Hilvarenbeek:

- is voornemens medewerking te verlenen aan de tijdelijke omgevingsvergunning voor de mobiele schuilhutten en overige noodzakelijke voorzieningen voor de weidevarkens van Den Elshorst. De gemeente Hilvarenbeek is bereid het initiatief van Den Elshorst te faciliteren middels maatwerk in tijdelijke omgevingsvergunning.

Artikel 8. Inzet en acties HAS

HAS:

- onderzoekt oplossingen voor de obstakels die een natuurinclusieve varkenshouderij in de weg staan, te weten: markt, areaal, regelgeving, verdienmodel en omschakeling. Dit onderzoek vindt plaats binnen het lopende HAS-project 'Innovatieve bedrijfsmodellen voor natuurlijk boeren, een maatschappelijk en financieel verantwoorde veehouderij in Zuid-Nederland', hierna te noemen het project 'Natuurlijk boeren'. In dit project heeft Den Elshorst de rol als pilotboer en stuurgroep lid;
- leidt de community of practice met betrekking tot het project 'Natuurlijk boeren'. In de community ontmoeten natuurinclusieve (varkens-)boeren, ketenpartners en natuur- landschap- en waterbeheerders elkaar en wordt kennis gedeeld (onder andere de kennis uit het project Natuurlijk boeren) om natuurinclusieve (varkens-)houderij, te verwezenlijken;
- werkt de onderwerpen productiesysteem en monitoring uit zodra zij hiervoor financiële middelen heeft.

Artikel 9. Inzet en acties ZLTO

ZLTO:

- onderbouwt in samenwerking met Den Elshorst de effecten van de natuurinclusieve varkenshouderij op de leefomgeving (fijn stof, geur, ammoniak, volksgezondheid);
- zorgt dat de resultaten van het onderzoek door de deskundigengroep dierziekten (zie artikel 5) besproken worden bij de gangbare veehouderij via contacten met de bestuurlijke organisaties op het gebied van de varkenshouderij (zoals Nederlandse Vakbond Varkenshouder, Vee en Logistiek Nederland, etc.);
- zorgt voor draagvlak voor deze Green Deal bij de gangbare veehouderij met de bestuurlijke organisaties van de primaire varkenshouderij, NVV en LTO en spant zich in om dit draagvlak te behouden en/of versterken.

3. Slotbepalingen

Artikel 10. Uitvoering in overeenstemming met het Unierecht

De afspraken van deze Green Deal zullen in overeenstemming met het recht van de Europese Unie worden uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technisch normen en voorschriften.

Artikel 11. Wijzigingen

1. Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Green Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft medegedeeld.
3. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlagen aan de Green Deal gehecht.

Artikel 12. Toetreding van nieuwe partijen

1. Er kunnen nieuwe partijen toetreden tot deze Green Deal.
2. Een nieuwe partij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan Den Elshorst. Zodra alle Partijen schriftelijk hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Green Deal en gelden voor die Partij de voor haar uit de Green Deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
3. Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden als bijlage aan de Green Deal gehecht.

Artikel 13. Citeertitel

De Green Deal kan worden aangehaald als 'Green Deal Weidevarkens: naar een verantwoorde natuurinclusieve varkenshouderij'.

Artikel 14. Opzegging

Elke Partij kan deze Green Deal (te allen tijde) met inachtneming van een opzegtermijn van 6 weken schriftelijk opzeggen.

Artikel 15. Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken van de Green Deal niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 16. Inwerkingtreding

1. Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en loopt tot en met 31 december 2021.
2. Partijen nemen de uitvoering van alle in deze Green Deal genoemde afspraken zo snel mogelijk ter hand.

Artikel 17. Openbaarmaking

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, onder andere in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals, zodat navolging hiervan kan worden bevorderd.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te Baarschot op 9 maart 2017.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

.....
M.H.P. van Dam

Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,

.....
S.A.M. Dijkema

Den Elshorst,

.....
B.A.J. Bruurs

.....
T.C.M. Bruurs-Moonen

ZLTO,

.....
J.A.M. Huijbers

Provincie Noord-Brabant,

.....
M.J.G. Spierings

Gemeente Hilvarenbeek,

.....
J. van Doormaal

HAS Hogeschool,

.....
E. Dijkman